

Z ŻYCIA CHOMIKA

W naturze chomiki europejskie żyją do czterech lat. Poza okresem rozrodu są samotnikami. Każdy osobnik ma własną, głęboką norę z kilkoma komorami i co najmniej dwoma wyjściami. W Polsce gryzoń ten jest aktywny we wszystkich porach doby, z licznymi przerwami na odpoczynek.

Ustalanie terytoriów i gody

Ze snu zimowego pierwsze budzą się samce i ustanawiają swoje terytoria, prowadząc walki na groźne pozy, boksując się lub przeganiając. Gdy obudzą się samice, rozpoczynają się gody. Chomiki nie tworzą stałych związków, a samce nie zajmują się potomstwem.

Rodzicielstwo

W Polsce chomiki rodzą młode (zwykle po 6–10) raz, rzadziej dwa razy w roku. Chomiczeta pierwszy raz wychodzą z nory w wieku około trzech tygodni. Często wówczas synchronicznie wykonują te same czynności, naśladując ruchy rodzeństwa lub matki. Gdy mają 5–6 tygodni samica opuszcza norę, pozostawiając ją potomkom.

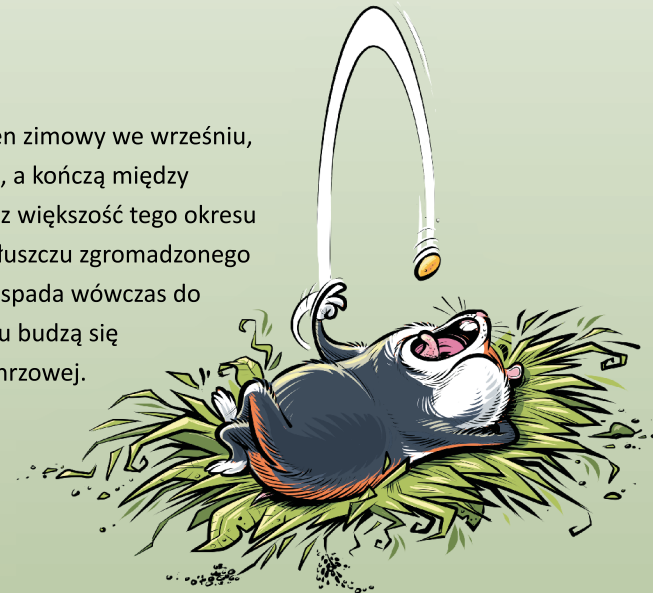
Zbieranie zapasów

Aby przetrwać zimę, pod koniec lata i na początku jesieni chomiki zbierają w podziemnych spichlerzach zapasy. Składają się na nie owoce i nasiona różnych roślin (w tym zbóż), a także inne ich części (np. bulwy). Zapasy żywności znoszą do nory w torbach policzkowych.

Sen zimowy

Chomiki europejskie zaczynają sen zimowy we wrześniu, czasem na początku października, a kończą między marcem a początkiem maja. Przez większość tego okresu hibernują, korzystając jedynie z tłuszczu zgromadzonego pod skórą. Temperatura ich ciała spada wówczas do ok. 6 °C. Jednak od czasu do czasu budzą się i podjadają zapasy z komory spichrzowej.

Ciekawostki

- Chomiki europejskie nie są wegetarianami, odżywiają się także drobnymi zwierzętami, głównie różnymi owadami.
- Są większe od trzymanyh w domach chomików syryjskich. W Polsce osiągają do 30 cm długości i ważą do 860 g.
- Zaniepokojone wydają głośne, odstrasające dźwięki, przypominające szczekanie lub skrzeczenie – stąd niektóre nazwy ludowe chomika, jak piesek polny, czy skrzeczek.
- W przypadku zagrożenia, gdy ucieczka jest niemożliwa, chomiki stosują też obronę przez atak. Potrafią odważnie rzucić się na znacznie większego przeciwnika, np. lisa.

Chomik europejski niezwykły mieszkaniec pól

torby policzkowe

wydatne uszy

białe plamy
na policzkach
i bokach ciała

białe łapy

brązoworudy
grzbiet

czarny brzuch

krótki ogon

Przyczyny wymierania

Zasięg występowania i liczebność chomika szybko kurczą się w całej Europie.

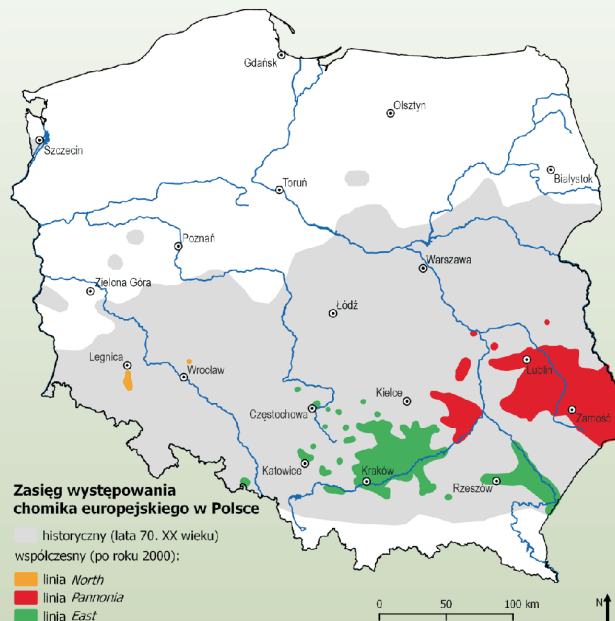
Obszar zajmowany przez chomika w Polsce stanowi obecnie tylko ok. 10% jego zasięgu z lat 70. XX w. Głównymi przyczynami takiego stanu są:

- zmiany w sposobach uprawy roli (w tym wprowadzanie niekorzystnych dla chomika gatunków roślin użytkowych, zanik miedz i intensyfikacja zabiegów rolniczych),
- masowe stosowanie środków ochrony roślin – w tym trucizn działających na gryzonie,
- zabudowa obszarów jego występowania oraz ich wzajemna izolacja (w szczególności przez drogi),
- zmiany klimatyczne,
- duże zagęszczenia drapieżników (np. lisów, psów, kotów) w jego siedliskach.

Te zagrożenia potęgowane są przez przypadki nielegalnego, celowego zwalczania oraz czynniki wynikające z biologii gatunku – spadek rozrodczości, wysoką śmiertelność w pierwszym roku życia i podczas migracji samców, a także rozmaite skutki zmniejszenia różnorodności genetycznej przy braku wymiany osobników między populacjami.

Gdzie występuje?

Chomik europejski żyje przede wszystkim na polach ornych, na których uprawia się zboża, rośliny korzeniowe lub lucernę, ale również na łąkach, nieużytkach, miedzach, w ogródkach, sadach, plantacjach i terenach zabudowanych. Występuje od Francji (Alzacji) w Europie Zachodniej po Jenisję w Azji. W Polsce jego stanowiska spotyka się w pasie wyżyn od Dolnego Śląska po Zamojszczyznę. W naszym kraju wyróżnia się trzy linie filogeograficzne chomików, o różnych historiach pochodzenia.

Jak można pomóc?

Chomik europejski objęty jest w Polsce (i Unii Europejskiej) ścisłą ochroną gatunkową. W zagęszczeniach, w których obecnie występuje, nie powoduje znaczących szkód – nawet gdy zamieszkuje pola orne. Niestety, jeśli trend się nie zmieni, ten najbardziej kolorowy ssak Polski może w naszym kraju całkowicie wyginąć w ciągu zaledwie kilkunastu lat. Każdy może pomóc w jego przetrwaniu. Wiele z takich działań jest korzystnych także dla innych zagrożonych gatunków.

- Na spacerach z psem trzymaj go na smyczy.
- Pamiętaj, że miejscem życia kota domowego powinien być dom, a nie pola i lasy.
- Jeśli znasz miejsce występowania chomika, zgłoś je organizacji lub organowi ochrony przyrody.
- Jeśli chomiki występują na twoim polu, skonsultuj ze specjalistami, jak pogodzić normalne prace gospodarcze z ich obecnością.
- Przekaż darowiznę lub 1% podatku na program ochrony chomika.

**RATUJEMY
CHOMIKA**

Program ochrony chomika europejskiego w Jaworznie

Miasto Jaworzno jako pierwsze w Polsce rozpoczęło wieloletni program czynnej ochrony chomika europejskiego. Jest on realizowany we współpracy z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetem Śląskim, Polskim Towarzystwem Ochrony Przyrody „Salamandra”, Śląskim Ogrodem Botanicznym w Mikołowie oraz lokalną społecznością (rolnikami).

W ramach programu prowadzone są m.in. następujące działania:

- utworzenie użytku ekologicznego, gdzie gospodarka rolna jest dostosowana do potrzeb chomika;
- zasilanie populacji i wzmacnianie jej zmienności genetycznej poprzez wypuszczanie chomików pochodzących z innych miejsc lub z hodowli;
- działania edukacyjne i promocyjne;
- regularny monitoring populacji i badania jej zmienności genetycznej.

Zgłoś obserwację

Widziałeś chomika europejskiego lub jego norę? A może gryzonie te występują na twoim polu? Zgłoś ten fakt badaczom tych zwierząt. Przyczyni się to do lepszego poznania występowania chomików w Polsce i pomoże je skuteczniej chronić. Lokalizację stanowiska (współrzędne geograficzne, link do punktu na mapie Google lub opisowo), datę i opis obserwacji, a jeśli to możliwe także zdjęcie nory lub samego chomika prosimy przesłać na adres: chomik@salamandra.org.pl.

Wydawca: **Urząd Miejski w Jaworznie, ul. Grunwaldzka 33, 43-600 Jaworzno, www.um.jaworzno.pl**.
Opracowanie ulotki: PTO „Salamandra”. Tekst i projekt: dr Andrzej Kepel, rysunki: Sławomir Kiełbus, konsultacja merytoryczna: dr hab. Joanna Ziomek, skład graficzny: Borys Kala.
Druk na papierze ekologicznym z certyfikatami FSC i Ecolabel, 100% z recyklingu, przetwarzanym bez użycia chloru.

Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach